Hz.EYYUB

Soyu, Yaşadığı Zaman ve Yer:

- Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Eyyûb'dan dört yerde bahsedilmiş ve hakkında çok az bilgi verilmiştir, onun hakkındaki bu bilgiler, peygamber olarak görevlendirilmesi, üstün ahlâkı, ağır bir hastalığa yakalanması ve Cenab-ı Hakk'ın lütfuyla bu hastalıktan kurtulmasıyla sınırlıdır. Kur'an-ı Kerim'de onun soyu, ne zaman ve hangi ülkede yaşadığı veya görevi sırasında nelerle karşılaştığı hususlarında bilgi bulunmamaktadır. Buna karşılık, tarih ve tefsir kaynaklarında, Hz. Eyyûb'un soyu ve yaşadığı zaman hakkında farklı rivayetler aktarılmaktadır.

Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Eyyûb Hakkında Verilen Bilgiler

- Kur'ân'da Allah Teâlâ, Rasulullah'a gönderdiği gibi, diğer peygamberlere de vahiy gönderdiğini bildirirken bâzılarının isimlerini vermektedir. Hz. Eyyûb da bunların arasındadır:
- إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا
- ***(Ey peygamber) Biz, Nuh'a ve ondan sonraki bütün peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. Tıpkı İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a, torunlarına, İsa'ya, Eyyüb'a, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a vahyettiğimiz ve Davud'a Zebur'u verdiğimiz gibi.***[1]

[1] Nisa, 4/163.

- Enbiya suresinde Cenab-ı Hak, bâzı peygamberlerine verdiği imkânlar ve onlara yaptığı yardımlardan bahsederken, Hz. Eyyûb’un yakalanmış olduğu hastalıktan kurtulmak için yaptığı duaya da işaret etmiş ve onun bu duasını kabul ettiğini, ona şifa ile birlikte yeniden evlât ve bol miktarda mal verdiğini açıklamıştır. Ayrıca onun bu durumunu, musibetlere mâruz kalan mü'minlerin, bu belâların giderilmesini Allah'tan istemeleri ve ihlâsla O'na sığınmaları hususunda örnek göstermiştir:

- وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

- ***"Eyyûb'u da hatırla! O, bir zaman rabbine, 'Doğrusu ben bir hastalığa yakalandım. Sen, merhametlilerin en merhametlisisin!' diye duâ etmişti.***

- **فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرَى لِلْعَابِدِينَ**

- ***Bunun üzerine duasını kabul ettik ve onu yakalandığı dertten kurtardık. Ayrıca katımızdan bir rahmet ve bize kulluk edenlere bir ders olmak üzere, ona aile fertlerini ve onlarla birlikte bir o kadarını daha verdik.***[2]

******

- Sâd süresindeki âyetlerde de onun hastalığı ve Allah'ın lütfuyla şifa bulması hakkında bilgi verilmiştir. Burada, önceki bilgilere ilâve olarak, onun yakalandığı dertten nasıl kurtulduğuna, malına mülküne yeniden kavuştuğuna, engin sabrına ve hanımıyla ilgili bir duruma işaret

---

[2] Enbiya, 21/83-84.

edilmiş; ayrıca onun Allah'a yönelen çok güzel bir kul olduğu belirtilmiştir:

- وَاذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ

- ***"Ey Muhammed! Kulumuz Eyyûb'u hatırla! Hani bir zaman O, Rabbine, 'Gerçekten şeytan bana meşakkat ve ıztırap dokundurdu!' diye nida etmişti,***

- اُرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ

- ***Ona, 'Ayağım yere vur! İşte sana, yıkanılacak ve içilecek soğuk bir su!' dedik.***

- وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَى لِأُوْلِي الْأَلْبَابِ

- ***Nezdimizden bir rahmet ve akıl sahiplerine bir öğüt olmak üzere biz, ona aile fertlerini ve önceki mal-mülkünü bahşettik, bir o kadar da artırdık.***

- **وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنَثْ إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ**

- ***Biz, Eyyûb'a, 'Eline bir demet sap alıp onunla hanımına vur, yeminini bozma!' demiştik. Gerçekten biz, onu sabırlı bulmuştuk. O, ne güzel kuldu! Daima Allah'a yönelirdi."[3]***

[3] Sad, 38/41-44.

- Kur'ân-ı Kerim’de Hz. Eyyûb hakkında verdiği bilgiler, bunlardan ibarettir. Görüldüğü gibi, orada onun peygamber olduğunun bildirilmesi ve güzel ahlakı yanında sâdece hastalığı ve Cenab-ı Hakk'ın lütfuyla bu hastalıktan kurtuluşundan söz edilmiştir. Bu hastalığından bahsedilirken de, duyduğu rahatsızlık, bu rahatsızlığı yüzünden yaşadığı acıyı şeytana nispet etmesi, Yüce Allah'ın emrine uyarak hastalıktan şifa bulma şekli, yeniden mal mülk ve evlâda kavuşması, hastalığı sırasındaki bir yemini ve bu yeminini yerine getirmesiyle ilgili tavsiyeye yer verilmiştir.
- Dolayısıyla Kur'ân-ı Kerim'de, onun hastalığının sebebi, ne tür bir hastalık olduğu ve safhaları hakkında bilgi yoktur. Tevrat ve diğer kaynaklarda anlatılanları bir tarafa bırakıp, sâdece âyetlerdeki bilgileri esas aldığımız takdirde, onun bu hastalığının, diğer peygamberlerin tâbi tutulduğu imtihanlar cinsinden, derecesinin yükseltilmesine vesile kılınan bir imtihan olduğu anlaşılmaktadır. Hz. Eyyûb, büyük bir sabır göstererek bu imtihanı başarıyla tamamlamıştır.

Üstün Sabır Sahibi Güzel Bir Kul

- Tefsirlerde ve diğer kaynaklarda anlatıldığına göre Hz. Eyyûb, büyük bir zengindi. Geniş topraklar, bağlar, bahçeler ve kalabalık sürüler sahibiydi. Son derece sağlıklı bir bünyeye sahip olup çok sayıda çocuğu vardı. Ömrünün bolluk ve sağlık içinde geçirdiği yıllarında, varlıklı ve sağlıklı bir kulun yapabileceği en güzel kulluk şeklini göstermişti. Son derece muttaki, Allah'ın verdiği nimetlere şükreden ve muhtaçlara yardımcı olan bir kul olmuştu. Dünya malı hiçbir şekilde onu tuzağına düşürememişti. Bunlarla alâkalı olmalı ki, Yüce Allah, onu kendisine bol bol verdiği bu nimetlerle, çocuklarının çokluğu ve bedeninin sıhhatiyle imtihan etmek istedi.
- Onu malını mülkünü ve ardından yakınlarını elinden almakla imtihan etti. Bütün mal varlığını ve çocuklarını kaybeden Hz. Eyyûb, aynı zamanda ağır bir hastalığa yakalandı. Bu durumda ise o, hasta ve

muhtaç sâlih kullar için örnek bir hayat yaşadı. Başına gelen bu sıkıntılara karşı sabır zırhına bürünerek Allah'a hamdine ve yoğun ibâdetine devam etti. Asla kırgınlık göstermedi, büyük bir tevekkülle Allah'tan gelen her şeye razı olduğunu gösterebilmek için elinden geleni yaptı.

- Bolluk zamanında olduğu gibi, darlık hallerinde nasıl olunması gerektiği hususunda biz müminler için güzel bir örnek oldu. Hatta neticede, Allah Teâlâ tarafından "sabırlı, güzel bir kul olarak tanıtılma" yanında, sabırlı kişiler hakkında en önemli örnek hâline geldi.
- Rivayete göre sâliha bir hatun olan hanımı da, bollukta ve darlıkta ondan farksızdı. Nimetlere şükretmesini bilen bu bahtiyar kadın, sıkıntı ve ağır hastalık günlerinde, kocasını terk etmedi, onu yalnız bırakmamak için elinden geleni yaptı ve her türlü hizmetini yürütmeye çalıştı.

Şeytanın Vesvesesi

- Müfessirler, âyette, Hz. Eyyûb’un hastalığı sırasında duyduğu meşakkat ve acıyı, şeytana nispet etmesinin yanlış anlaşılabileceğini düşünerek, bu işin hakikatini şöyle açıklamışlardır:
- Hz. Eyyûb, ***"Gerçekten şeytan bana meşakkat ve ıztırap dokundurdu!"*** derken, şeytanın insanlar üzerinde hastalık ve sıkıntı meydana getirdiğini veya onun böyle bir güce sahip olduğunu kastetmemiştir. Zâten şeytanın böyle bir gücü de yoktur. Çünkü böyle bir güce sahip olması durumunda insanların onun kötülüklerinden kurtulmaları mümkün olamazdı.
- Şeytanın insanlar üzerindeki yetkisi, vesvese vermek suretiyle onları etkilemesinden ibarettir. Hz. Eyyûb’un kastettiği de işte bu vesvesedir.

Şeytanın Hz. Eyyûb'a verdiği vesvesenin keyfiyeti hakkında ise farklı açıklamalar yapılmıştır. Bu hususta söylenenler özetle şöyledir:

- Hz. Eyyûb'un hastalığı şiddetlenince, ona gelen şeytan, önceden sahip olduğu nimetleri ve o andaki hastalığını hatırlatarak, onu rahatsız etmeye çalışırdı. Veya vesvese suretiyle gelir, sıhhat bulamayacağından bahsederek onun zihnini karıştırırdı. Yahut eşine, "kocan bana itaat ederse, hastalığını gideririm" der, bunun üzerine eşi, şeytanın sözlerini aktararak Eyyûb' u rahatsız ederdi.
- Bu yollardan hangisiyle olursa olsun, onun vesvesesi kendisini rahatsız ettiğinden, Hz. Eyyûb, onun şerrinden kurtulmak için Allah'a duâ etmiştir.

Şifa Bulması

- Kur'ân-ı Kerim'de açıklanan diğer bir husus, Hz. Eyyûb‘un şifa bulmak için yaptığı duânın Allah Teâlâ tarafından kabul edilmesi ve hastalıktan kurtulması için ne yapması gerektiğinin bildirilmesidir. Cenab-ı Hak, ona "Ayağını yere vur! İşte sana, yıkanılacak ve içilecek soğuk bir su!" buyurarak hastalığından nasıl kurtulacağını açıklamış, bunun üzerine ayağını yere vurduğunda, oradan soğuk bir su fışkırmış ve Hz. Eyyûb, o sudan içip ardından banyo yapınca şifa bulmuştur.
- Hz. Eyyûb’un hastalığı, Enes b. Mâlik'ten nakledilen bir hadise göre 18 yıl devam etmiştir.

Kendisine Yeniden Çocuk Ve Mal Verilmesi

- Kur'ân-ı Kerim’deki ilgili ayetlerde, Allah Teâlâ'nın, duasını kabul ederek sağlığına tekrar kavuşturduğu Hz. Eyyûb'a, önceden olduğu gibi, çok sayıda çocuk ve büyük bir servet bahşettiğini, hatta önceki servetini ikiye katladığını da haber vermiştir. Rasûlullah ona bahşedilen nimetlerle ilgili olarak şöyle buyurmuştur;

- **بَيْنَا أَيُّوبُ يَغْتَسِلُ عُرْيَانًا، فَخَرَّ عَلَيْهِ جَرَادٌ مِنْ ذَهَبٍ، فَجَعَلَ أَيُّوبُ يَحْتَثِي فِي ثَوْبِهِ،**

- *"Eyyûb peygamber bir gün yıkanırken, üzerine altın çekirgeler düşmeye başladı. Eyyûb, onları toplayıp elbisesinin içine doldurmaya başladı.*

- فَنَادَاهُ رَبُّهُ: يَا أَيُّوبُ، أَلَمْ أَكُنْ أَغْنَيْتُكَ عَمَّا تَرَى؟
- *Allahu Tealâ, 'Ya Eyyûb! Ben seni bu gördüklerinden daha zengin kılmadım mı?' diye seslendi.*
- قَالَ: بَلَى وَعِزَّتِكَ، وَلَكِنْ لَا غِنَى بِي عَنْ بَرَكَتِكَ
- *Eyyûb ise, 'Evet, izzetine yemin ederim ki, beni çok zengin kıldın; fakat ben senin lütfettiğin bereketten müstağni olamam.' dedi.!*[4]

---

[4] Buhari, İbn Hanbel

Yüz Değnek Meselesi

- Âyetteki ***"Biz, Eyyûb'a, eline bir demet sap alıp onunla hanımına vur, yeminini bozma!' demiştik."*** ibaresiyle işaret edilen hususa gelince, Fahreddin Râzî ve Beyzâvî'nin naklettiklerine göre, hastalığı günlerinde, eşi bir ihtiyaç için gittiğinde geç gelmiş, bu duruma öfkelenen Hz. Eyyûb, "Hastalığımdan kurtulursam sana yüz değnek vuracağım!" diye yemin etmişti. Cenab-ı Hak, onun yeminini yerine getirmesi için bir kolaylık gösterdi. Çöplerden bir demet yaparak bir defa vurmasıyla yemininin yerine geleceğini bildirdi.
- Başka bir rivayete göre ise, hastalığı arttığında hanımı, "Sen duası makbul bir adamsın, dua et de Allah şifanı versin!" deyince, "Biz yetmiş yıl nimetler içinde yüzdük, yetmiş yıl da belâ ve sıkıntıya sabredelim! Allah bana şifa verirse sana yüz sopa vuracağım." diye yemin etmiştir.

- Elmalılı, bu konu hakkında şöyle demiştir:
- "Deniliyor ki, Hz. Eyyûb, bir hâdise dolayısıyla eşine yüz değnek vurmaya yemin etmişti. Böylece bir demet yaparak vurmakla yeminin yerine geleceği kendisine ruhsat olarak gösterilmiş, seri ceza ve yeminlerde bu "Eyyûb ruhsatı" adıyla bakî kalmıştır.
- Derveze, Hz. Eyyûb'a verilen bu ruhsatı, Allah'ın kulları için, tehlike, zarar ve günâha düşürecek problemlerden kurtulmaları hususunda meşru vesilelere tevessül edilmesine izin verdiğine delil olarak değerlendirmekte ve bunun Kur'ân'ın tekrarlarla prensip haline getirdiği bir kaide olduğunu söyleyerek çeşitli örnekler vermektedir.
- Hz. Eyyûb'a tanınan ve Allah'ın onun vefakar eşine büyük bir lütfü kabul edilen bu uygulama, fukâha arasında çeşitli görüşlere dayanak olmuştur.

Kitab-ı Mukaddes'te Hz. Eyyûb

- Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Eyyûb hakkında verilen bilgiler dışında onun milleti, mensup olduğu aile, yaşadığı dönem, hayatı ve bilhassa meşhur hastalığı ile ilgili olarak diğer kitaplarda pek çok şey söylenmiştir. Bu bilgilerin çoğunluğunun kaynağı Tevrat veya Ehl-i Kitab‘ın elinde bulunan diğer bâzı kitaplardır. Onun yakalandığı şiddetli hastalık ve hastalığı esnasındaki durumu hakkında söylenenlerin ekseriyetinin uydurma olduğu açıktır.